

45 (45).
LUSİK SAHAK BALASANYAN'IN ANLATTIKLARI
(1910, VAN DOĞUMLU)

Ben Van'ın Artamet Köyü'nde doğdum. Ailemiz 8 kişiden oluşuyordu: annem, babam, üç erkek ve üç kız kardeş.

15 Nisan 1915 günü Türkler köyümüze saldırıp ağabeyimi öldürdüler. Halkı soyup gittiler. Büyükanne anneme, henüz sağken çocuklarını alıp kaçmasını söyledi. Ağabeyimi gömmeye bile vakitleri olmadı. Köyün bütün erkekleri öldürüldü; kalanlar ise köyün mezarlıklarının içinden geçerek dağa kaçtılar. İki ablam, iki ağabeyim ve annem dağa doğru gittiler; ben ise onları kaybedip Van Gölü'nün kıyısından, halkın yarısının sığındığı Amerikalıların yazlıklarına doğru gittim. Ben orda 3 gün kaldım; Türkler yeniden saldırdı. Biz yeniden köye döndük; komşumuz olan Türk kadın beni görünce tanıdı; evine götürdü; bizimkilerin nerde olduğunu bildiğini söyledi. Beni annemin yanına götürdü.

Ertesi gün Türkler gelip bizim Van'a gitmemiz gerektiğini, orda bize kalacak yer tedarik edeceklerini belirttiler. Bizi yola çıkarana kadar binalarından birinin içinde bulunan asker odalarına yerleştirdiler. Ertesi sabah erkenden bizi dışarı çıkarıp sıralar oluşturdular ve kendi birliklerinin yakınından geçen, Van yolunu gösterdiler. Biz bir yolunu bulup Van'a vardık; orda bizi Van yöneticileri karşıladı ve evlere dağıttı.

Sonra Rus askerleri gelip bazı bölgeleri kurtardılar ve biz yeniden köye döndük.

Bir süre sonra babam askerden döndü; fakat evimizin harabeye çevrildiğini gördü ve bir kül yığını içinde annesinin ve ağabeyinin cesetlerini buldu.

Sonra, Rus askerleri bize yardım edemeyeceklerini, geri döneceklerini ve isteyenlerin kendileriyle birlikte yolculuk edebileceklerini söylediler. Babam yol azığını hazırlayana kadar, yani 2-3 günden ancak evimizi terk edebildik. O azığı öküzün sırtına yükledik ve hareket ettik. Su kenarlarında dinleniyorduk. Yolda babam hastalanıp vefat etti. Onu hastane gibi bir yere götürdüler; orda öldü. İki kız, bir erkek kardeş kaldık ve başladık yürümeye. Erkek kardeşlerimizden biri kaybolmuştu ve onu bulamıyorduk; Arşaluys ablam ise evlenmiş ve kocasıyla birlikte kaçmıştı. Öyle ki, onları kaybetmiştik.

Iğdır Gölü yakınında benden iki yaş büyük ablam Sirun vefat etti. Ondandır Iğdır Köyü'ne indik; oranın yöneticileri bir yolunu bulup bizi oraya yerleştirdiler. Beni, annemi ve ağabeyimi Bilur Köyü'ne gönderdiler. Mevsim yazdı; açık havada uyuyorduk; kışın ise ateşin yanında. Türkler Iğdır'a saldırdıklarında biz Eçmiatsin'e geldik. Manastır'ın avlusunda kaldık. Daha sonra Amerikalılar gelip yetimhaneler açtılar. Orda yemekhane de vardı. Küçük atölyeler kurdular; biz o atölyelerde pamuk eğirip iplik hazırlıyor ve o çalışma karşılığında yiyecek alıyorduk. Sonra annem vefat etti. Biz yalnız kaldık. Ağabeyim kördü; birbirimizden ayrılmak istemiyorduk; ama beni, bir kız yetimhanesinin açılmış olduğu Leninkan'a götürdüler. Amerikalılar güzel sağlıklı kızları ayırıp Amerika'ya götürüyorlardı. Sonra

Arusyak ablamı buldum; onun kocası evraklarımı hazırlayıp beni Yerevan'a götürdü. Ama ben körleşmiş olan ağabeyimi bir daha hiç görmedim.